

DE DESPRÉS DE L'ASSAIG A TOT ESPERANT L'ESTRENA

Jordi Mesalles

Barcelona, novembre del 2003

El muntatge de *Tot esperant l'estrena*, de Josep Maria Diéguez, va coincidir amb la posada en escena de *Després de l'assaig*, d'Ingmar Bergman. Els dos espectacles es van poder veure a l'Espai Lliure. Els dos textos es podien llegir com dues obres que fabulen sobre el teatre, però des de posicions diferents i antagòniques i d'aquí l'interès de contraapuntar les dues propostes. En el cas de l'obra de Bergman, es tracta d'un magistral exercici de condensació de les principals característiques temàtiques i estilístiques d'un dels creadors més importants del segle xx. Exorcitza a favor del teatre una relació de seducció entre el director d'escena de seixanta anys Henri Vogler i la jove actriu Ana Egerman. El director d'escena prefereix reconduir aquesta relació envers la sublimació i la creació, en un acte d'amor al teatre i a una determinada manera d'entendre el fet teatral com una qüestió moral. La vocació d'eternitat i l'aportació del mateix Bergman a una memòria i una tradició, vincula aquest text a uns ideals il·lustrats i esperançats i a la fe en el llenguatge, el pensament i la cultura per transformar l'home i la societat. El text de *Tot esperant l'estrena* que vaig llegir com a símptoma de la nostra conjuntura teatral, cultural i social —i em va interessar especialment per això— planteja la creació escènica com a alguna cosa aliena a qualsevol manifestació de talent i d'acte creatiu.

Un director d'escena és pressionat per un teatre institucional. La seva visió de la direcció escènica tendeix més a ser una compulsiva exhibició del seu poder i del seu sadisme, allunyat de qualsevol mostra de poètica o de creativitat. A la vegada els actors no són més que uns bocs expiatoris que es barallen per obtenir també el seu espai d'exhibició i poder. Com els grotescs antiherois de *Crash* —la novella de J. G. Ballard i el film de David Cronenberg— prefereixen el seu gaudi martiro lògic, suporten els capricis de les jerarquies i mostren com els humans tenim una gran predisposició a l'esclavatge. Les meves experiències de posades en escena de David Mamet i Samuel Beckett em van ajudar en el treball d'estilització envers un cert minimalisme en la posada en escena, a la qual cosa van contribuir també els nivells de llenguatge utilitzats per l'autor —Josep Maria Diéguez— que havia posat en escena Harold Pinter; per sobresignificar el teatre d'aquest temps sense ideals que sembla caracteritzar la nostra època. Un aparent temps sense ideals, que és travessat per la imposició dels ideals totalitaris i nihilistes que caracteritzen l'home i la societat de l'espectacle d'avui dia.